KADER

Orgaan voor functionarissen van het Humanistisch Verbond

9e JAARGANG - DEC. '66 - JAN. '67 - NR. 5

INHOUD

Opmerkingen vooraf 107
Hoe binden we de leden? 108
Een boeketje opmerkingen over en uit de regionale kaderconferenties van de afgelopen herfst 114
De huidige positie van het Verbond 116
Jongerenberaad 117
Gesprekshandleiding bij het congrestema 120
Bloemlezing uit Kader 122
Noteert u dit even? 123

GEESTELIJKE VERZORGING ...

„Hoe kan ik nu beslissen?" 124

HUMANISTISCHE VORMING

Uitbreiding van de mogelijkheid tot opleiding van docenten 126

TIJD EN TAAK

vóór 18 februari	indiening van amendementen
maart	Steunfondsmaand
maart	gemeenschapsjaarverslagen aan C.B.
15/16 april	congres in Utrecht

KADER

ORGAAN VAN HET

HUMANISTISCH VERBOND

REDACTEUR: TH. W. POLET, HILDEBRANDLAAN 6, SOEST-ZUID, TELEFOON 02955-2508

ADMINISTRATIE: POSTBUS 114, UTRECHT, TELEFOON 030—24641

OPMERKINGEN VOORAF

Met dit nummer, dat helaas weer te laat verschijnt, is de jaargang 1966 van Kader afgesloten. De voorgaande nummers nog eens doorkijkend rijst wel de vraag, of het de hoeveelheid arbeid, die er toch weer elke keer mee gemoeid is, waard is geweest. Daarop antwoord te geven, is voor een redacteur vrijwel ondoenlijk. Hij krijgt, gelukkig in toenemende mate, kopij toegezonden, hij vraagt deze en gene eens een stukje te schrijven en hij beschikt over enkele vaste medewerkers. Maar of er nu net datgene inkomt, waarmee anderen, dus de lezers hun voordeel doen, op die vraag moet hij het antwoord schuldig blijven.

Misschien geeft het congres straks enige opheldering, als iemand bij het betreffende hoofdstuk in het jaarverslag wat te berde brengt. Dat zou dan wel de eerste keer zijn, want voor zover ons geheugen strekt, is dat bij voorgaande gelegenheden nog nooit gebeurd. En dat betekent meteen dat we in het duister blijven tasten, hoogstens uit het algemeen zwijgen zouden kunnen opmaken, dat men tevreden is met de wijze waarop en met de stof, waarmee Kader gevuld wordt. Maar het is wel een bijzondere wankele positie, die weinig houvast biedt.

Ook in dit nummer vindt de lezer, naar we althans mogen aannemen, een aantal notities die hem bij zijn werk in het Verbond kunnen helpen. De Leede heeft het gespreksschema over het referaat van Spigt al wel laten rondzenden, maar dat zal wel niet iedere gespreksleider bereikt hebben. Uit de berichten die we over de discussie rondom het congresthema krijgen, krijgen we wel de indruk dat er over gepraat wordt en de deelnemers aan het congres niet onvoorbereid zullen zijn. Maar of dit voor alle gemeenschappen het geval is, dient nog te worden afgewacht. We hebben nog een aantal maanden de tijd, en daarom is het goed, er nog eens, thans gesteund door het schema, in te duiken.

De inleiding die Neervoort, de voorzitter van onze Amsterdamse gemeenschap Tuinsteden—West op de regionale conferenties gehouden heeft, veroorzaakte bij de aanwezigen nogal wat opschudding. Het was een uitdaging om meer beweging te brengen in onze dikwijls zo gezapige gemeenschappen en een pleidooi voor een optimale krachtsinspanning. Het ging om het waar maken van datgene wat we zeggen te willen, in wezen aansluitend op het congresthema, plaats en taak van het H.V. in de samenleving. Aangezien op die conferenties slechts een klein deel van onze besturen aanwezig was, meenden we er goed aan te doen het gehele betoog nog eens af te drukken. Waarbij we de hoop hebben, dat er reacties zullen komen, want die waren er in Zwolle en Rotterdam ook.

HOE BINDEN WE DE LEDEN?

Op de Regionale Kader Conferenties van het Humanistisch Verbond op resp. 8 oktober te Zwolle en 5 november te Rotterdam werd door G. Neervoort, voorzitter van de gemeenschap Amsterdam—Tuinsteden-West, de volgende inleiding uitgesproken:

Wat willen we bereiken?

Dat de bestuursleden van het Verbond gaan nadenken over de positie van het Verbond in de samenleving;
— hoe dat plaatselijk feitelijk ligt, welke ontwikkelingsnoodzaak er is en welke kansen er liggen;
— wat de functie van het bestuur is en welke rol de leden daarbij kunnen spelen;
voorts: wat de leden van het H.V. kunnen en mogen verwachten en het zoeken van wegen om hieraan tegemoet te komen.

Inleiding

Als vertegenwoordiger van de gemeenschap Tuinsteden-West heb ik enige malen op congressen gewezen op het gevaar van de z.g. „droppings" die telkens uit de „humanistische hemel in Utrecht" op de gemeenschapsbesturen werden losgelaten.

De gemeenschapsbesturen werden telkens opgepord om weer een andere taak ter hand te nemen; een taak die men landelijk gezien nodig had gevonden en waarover men bepaalde ideeën had.
Op papier bestaan er op die manier vele taken en funkties in het Verbond. Er is daarover een documentatiemap met richtlijnen te vullen van twee dikke ordners.
De werkelijkheid in de gemeenschap ziet er meestal veel simpeler uit.

Er worden maandelijkse bijeenkomsten gehouden met meer of minder sukses; er wordt wat geestelijke verzorging gedaan; er is misschien een ziekenbezoekster en heel misschien zijn er ook dames- of bejaardenbijeenkomsten en gespreksgroepen. Soms voegt men daar nog een jaarlijks meer feestelijke bijeenkomst aan toe.
Er zullen hierop nog wat variaties aan te brengen zijn per gemeenschap, maar in grote trekken is het hier wel mee gezegd.

Ziet men nu de positie die het humanisme, en daarmee het H.V. in geestelijke en in maatschappelijke zin in de afgelopen twintig jaar heeft bereikt op landelijk niveau dan kan men vaststellen dat het humanisme een begrip is geworden dat niet meer valt weg te denken in het geestelijk leven en dat grote invloed uitoefent op het levensbeschouwelijke en filosofische denken, daarnaast is het H.V. een algemeen erkende organisatie geworden waarvoor in het maatschappelijk leven een plaats wordt ingeruimd, ja zelfs welke in het maatschappelijk leven onmisbaar is geworden.

Dit vraagt om een nieuwe aanpak op nationaal en plaatselijk niveau van het Verbond; er liggen vele taken en vraagstukken waar we ons mee moeten gaan bezig houden.

Ik zou willen stellen dat er, indien men de landelijke positie van het Verbond zou willen vergelijken met de plaatselijke positie der verschillende gemeenschappen, sprake is van een grote kloof, van een tegenstrijdigheid in taak en functie welke niet te rijmen is en welke ook, gezien de positie van het humanisme en het H.V., niet langer duldbaar is.

Het vraagstuk waarvoor we staan is niet de vraag van: Hoe binden we de leden?, maar de vraag naar de *taak en positie van de plaatselijke gemeenschap van H.V. in de lokale, zeg, stads- of gemeentelijke samenleving.* Allerlei deel-vragen als het binden van de leden, het vinden van huisbezoekers, informanten, ziekenbezoekers, geestelijke raadslieden, gevangenisbezoekers, gespreksleiders, vertegenwoordigers in allerlei lichamen, en o ja, bestuursleden, zijn in zeer belangrijke mate afhankelijk van de visie en opvatting over de taak en funktie van de plaatselijke gemeenschap. Daarbij zitten we met de moeilijkheid dat nog steeds te weinig humanisten inzien dat ook en juist zij een bijdrage zouden moeten leveren in het vormen en verder ontwikkelen van denkbeelden over deze taak en funktie.
We zitten ook met de moeilijkheid dat veel besturen van plaatselijke gemeenschappen maar zo'n beetje voort-vegeteren en wat routine arbeid doen, waarbij ze niet wezenlijk nadenken over hun taak en ook niet in staat blijken om meerdere taken te zien en te delegeren.

Het ontwikkelen van een visie op taak en functie en het in beweging brengen van allerlei zaken die bij zo'n visie behoren is geen eenvoudige zaak en het is ook geen zaak van vandaag op morgen.
Het vraagt om een bezinningsproces in de plaatselijke besturen, een heroriëntatie en een zoeken naar nieuwe denkbeelden en vormen.
Ik zie twee „kapstokken" waarmee dit proces van verandering en ontwikkeling kan worden ingezet, n.l.
— het denken over de plaatselijke samenleving en
— het denken over de leden van het Verbond.

De plaatselijke samenleving

Men kan zich hierbij voorstellen dat er in Nederland nog talrijke verschillende samenlevingen zijn. Kleine gemeenten op het platteland die vaak een verzameling gehuchten vormen.
Kleine steden en gemeenten met een industrieel karakter, grote steden en dan de zeer groten, die men zowel als geheel, als deel van een agglomeratie en in delen, d.w.z. stadsdelen moet bezien.
Dit geeft aanleiding tot allerlei verschillen waardoor je nooit één recept kunt geven voor een aanpak. Ook de levensbeschouwelijke en politieke, alsmede de sociale samenstellingen van deze plaatselijke samenlevingen spelen een belangrijke rol.

Waar het me echter om gaat is te betogen dat het, voor een verder bezinnen op de positie van het Verbond noodzakelijk is dat men als het ware zijn eigen plaatselijke samenleving zou moeten verkennen en inventariseren. Dit kan alleen als men ook werkelijk belangstelling heeft voor het wel en wee, de groei van de ontwikkeling van die samenleving.

In vele gevallen is het H.V. en zijn de humanisten geïsoleerd van het maatschappelijk leven; men laat zich opsluiten in zijn eigen levensbeschouwelijk wereldje, vaak gecombineerd met een politiek wereldje. Ik dacht dat dat in deze dynamische tijd niet meer houdbaar is, als het humanisme volledig erkend is en meespeelt in denken en ontwikkelen dan kunnen plaatselijke humanisten het zich niet meer permitteren om er ouderwetse ideeën en allerlei vooroordelen op na te houden met betrekking tot andersdenkenden, zowel in levensbeschouwelijk als politiek opzicht.

Een kritisch zelfonderzoek naar eigen denken en herwaardering van tal van opvattingen is m.i. een tweede stap, welke overigens tegelijkertijd kan worden gedaan met die stap van verkenning van de omringende maatschappelijke en economische wereld.

Let wel, het gaat niet zozeer om te beweren dat de individuele humanist zo denkt, het bezwaar dat ik aanvoer is gericht tegen het denken dat we als team, als bestuursgroep vaak doen.
Het zou wel eens kunnen zijn dat er ook een tegenstrijdigheid is tussen het denken van de „officiële humanisten" en de individuele leden.
Het verkennen van de omringende maatschappelijke en economische wereld is niet zo maar een hobby van me, het lijkt me een dringende noodzaak, wil men positie kiezen en funktioneren in die wereld.
Misschien mag ik enkele voorbeelden noemen van mee funktioneren in het plaatselijke maatschappelijke leven: (ga voor de aardigheid eens na hoe uw antwoorden zouden luiden).

Is er in uw gemeenschap:

— samenwerking met andere levensbeschouwelijke genootschappen, is er alleen of zelfs geen kontakt?
— deelname in besturen van bejaarden centra?
— deelname aan vorming van bejaardenzorg?
— deelname aan vormen van jeugdwerk, bijv. de plaatselijke jeugdraad?
— zijn er mogelijkheden tot vormingsonderwijs op middelbare of technische scholen?
— zijn er onder de gemeenteraadsleden, onder het leraren- en onderwijzerscorps, onder ambtenaren etc. ook humanisten?
— zijn er vormen van cultureel of sociaal werk met volwassenen waarin u of uw leden deelnemen?
— is er buurthuiswerk in uw gemeente waar u een rol in zou moeten spelen?
— is er soms een plaatselijk of streekopbouworgaan waarin u mee kunt en zou moeten denken?
— hoe staat het met allerlei voorzieningen voor huisvrouwen, bejaarden en kinderen in de zich ontwikkelende uitbreidingen van grote en kleine gemeenten en kunt u daar zicht op krijgen?
— is er een dorphuis en wat is de funktie daarvan, speelt daar een levensbeschouwelijk element in mee?

Het sociale en maatschappelijke leven, zelfs in kleine gemeenten, wordt bepaald door een ingewikkeld netwerk van groepen en relaties, waarin vaak allerlei levensbeschouwelijk bepaalde opvattingen een rol spelen. Men heeft in zijn maatschappelijk funktioneren nu eenmaal altijd, bewust of onbewust, uit te gaan van een visie op de mens.

Het is een voor mij uit een tienjarige ervaring met allerlei maatschappelijke ontwikkelingen gegroeide overtuiging geworden dat telkens, in bijna elke samenwerking en beleidssituatie waarin mensen zich bezinnen op een situatie en tot beleid (willen) komen, de belangrijke onderstroom wordt gevormd door het antwoord dat men bewust of onbewust geeft op de vraag hoe men de mens ziet.

Denk bijvoorbeeld eens aan gesprekken die zich afspelen over bejaardenzorg. Moet men een situatie creëren waarin bejaarden zichzelf kunnen zijn waarin ze *niet* gereduceerd worden tot materiaal en geestelijk afhankelijke mensen en tot op zeer hoge leeftijd hun eigen zienswijze in individualiteit kunnen waarmaken? Of moet men hen beschouwen als aftandse ondergeschikte, onzelfstandige collectieven over wiens hoofden heen men maatregelen treft waardoor ze weliswaar materieel verzorgd worden maar waarbij hun vrijheid en individualiteit op collectieve wijze wordt besnoeid.
Neem ook gesprekken over de kwaliteit van scholen en kinderspeelplaatsen, over recreatie voor jeugdigen en volwassenen. Bij dit alles speelt de visie op de mens een rol en de humanisten zouden te kort schieten als zij verzuimden om hun visie, welke naast allerlei verouderde en ook moderne confessionele inzichten een volstrekt eigen en unieke is, in te brengen.

Maar genoeg over dit facet van de noodzakelijke ontwikkeling: het door mij gestelde is niet volledig en ook niet zo bedoeld; het is een bijdrage tot de discussie over de positie van de humanistische gemeenschap in de plaatselijke samenleving.

Er is een verband tussen dit aspect en dat van de z.g. ledenbinding.

Als men het humanisme plaatselijk vorm geeft en integreert dan is humanist zijn niet zomaar een individuele hobby en poging tot mens zijn. Het is ook *een bijdrage tot het mens-zijn van anderen* en het menselijk houden of maken van de samenleving.
Mede als gevolg van het soms wat knullige van de plaatselijke humanistische organisatie voelt een humanist zich maatschappelijk gezien nog steeds als een niet erkende uitzondering, hetgeen zijn maatschappelijk functioneren als humanist zal belemmeren.
Dit is waarschijnlijk mede oorzaak voor het feit dat er slechts 'n handjevol officiele en bij ons geregistreerde humanisten zijn.
Een voorbeeld dat pleit voor enige waarheid in deze bewering is de stroom van brieven die men centraal ontving toen de eerste humanistische televisieuitzendingen begonnen; het bleek voor velen een identificatiemogelijkheid.

Het denken over onze leden

Plaatst men het denken over onze leden tegen de voorgeschetste achtergrond, dan kan men hieruit al gauw concluderen dat het belangrijk is te

weten hoe zij over de taak en positie van het H.V. in de plaatselijke samenleving denken. Ook zal het best zo zijn, dat zij, evenals de verschillende bestuursleden moeten groeien in hun visie hierop.
Een belangrijk element in de taak die de gemeenschapsbesturen hebben is dan ook het telkens weer de leden confronteren met ontwikkelingen en denkbeelden, verschijnselen en problematieken in en om de wereld om hen heen, zowel plaatselijk, nationaal als internationaal.
Hieraan vooraf gaat echter een visie van het bestuur op die leden, vanuit verschillende gezichtspunten. Wij zullen ons bijvoorbeeld moeten realiseren dat er bij onze leden *verschillende motieven* waren om lid van het H.V. te worden; laten we er wat opsommen:

„— ik vind het werk van het H.V. belangrijk.
— ik wil in een bejaardentehuis van het H.V.
— ik zoek contact met andere mensen.
— ik wil graag tot verdieping van denken komen in contact met geestverwanten.
— Je moet toch ergens bijhoren.
— ik wil niet zo maar lid zijn, ik wil ook wat doen.
— mijn man is lid en ik vind het eigenlijk gek als ik het ook niet ben."

Een tweede punt is dat men vanuit *verschillende opvattingen* van humanisme tot het lidmaatschap kan komen; discussies in „Mens en Wereld" wijzen er vaak op dat er in dit opzicht vogels van velerlei pluimage lid van het Verbond zijn.

„— Het Verbond papt teveel aan met de kerk.
— voor mij heeft Christus wel degelijk bestaan.
— het H.V. moet zich tegen de atoombom uitspreken.
— waar blijft ons protest tegen Vietnam?
— ik vind het onbegrijpelijk dat een V.V.D.'er lid is van het H.V.
— er is maar een humanistische partij en dat is de P.v.d.A.
— we moeten in het leger meer verzorgers hebben.
— we doen te weinig voor de dienstweigering."

Ten derde is het mogelijk dat men *verschillende houdingen* kan aannemen in en t.o.v. het Verbond.

„— nee, die bijeenkomsten zijn niets voor mij.
— ach nee, mevrouw, ik vindt het wel leuk dat u mij wilt opzoeken, maar het is echt niet nodig hoor.
— neemt u mij niet kwalijk, maar ik kan echt niet die bijeenkomsten bezoeken, ik heb het zo druk, ik kan 's avonds niet weg.
— hoor es, ik vind het Verbond nodig en ik wel het graag steunen, maar reken er niet op dat ik ergens aan mee doe.
— je hoort nooit wat van dat Verbond.
— het Verbond? Bah, al die oude mensen."

Op deze manier doordenkend zijn er nog tal van houdingen, motieven en standpunten op te sommen; ik neem zelfs aan dat we binnen onze enge kring misschien in dit opzicht tot het grootst mogelijke aantal verschillen kunnen komen.

Nu meen ik dat we ernstig rekening moeten houden met deze veelzijdigheid en het als realiteit moeten zien. Het is eeuwig dom wanneer de voorzitter van een vergadering of bijeenkomst vaststelt „dat er vanavond helaas weer zo weinig mensen zijn, hetgeen een schande is gezien de belangrijkheid van het onderwerp en de hooggeplaatstheid van de spreker, die zo goed is geweest om vanavond hier te komen".
Men is maar al te gauw geneigd om in negatieve zin over de leden te denken en te spreken, zoals bijvoorbeeld in de zin van: „Je ziet ze nooit", „Je moet alles altijd alleen doen".
In de eerste plaats moeten we er van uitgaan dat onze bijeenkomsten slechts geringe betekenis hebben in het leven van onze eigen leden; we leven in een veelvormige maatschappij; de mens heeft duizend rollen die hij allemaal moet of wil vervullen, de rol van lid van het Verbond is daar slechts één van en misschien voor het lid een van de onbelangrijkste.
In de tweede plaats moeten we op basis van de realiteit onze bestuursaktiviteit kritisch bezien en ons afvragen of we niet al te plat getreden paadjes bewandelen en of we niet teveel een kleine groep binnen het Verbond voortdurend naar de ogen kijken en het hun erg gemakkelijk maken.
Een bestuur dat klaagt over het „alles alleen moeten doen" kan praktisch altijd beter zichzelf als de hoofdschuldige aanwijzen want als dit zo is ligt dit aan de wijze waarop het bestuur werkt.

Het „bewind van zelfdoeners" leidt meestal tot een sterke vereenzijdiging en voert het H.V. op een dood spoor.
Wanneer men vindingrijk is en planning voert op langere termijn, en dat is langer dan het jaarprogramma, *moet* het mogelijk zijn voor allerlei deeltaken mensen te vinden die een *bepaalde klus aankunnen* en het nog aantrekkelijk vinden ook. Als dit laatste het geval is blijken ook de argumenten als „ik heb het zo druk" niet meer op te gaan. De drukst bezette mensen hebben voor een interessante, *voor hen* interessante zaak altijd wel tijd.
In grote trekken zou ik willen pleiten voor een ontwikkeling die er toe leidt dat het bestuur van een gemeenschap vooral *coördinerend* en beleidslijnen trekkende optreedt, waarbij ze allerlei uitvoerende taken, opgesplitst in deeltaken, zo veel mogelijk delegeert.
Er zijn, naar mijn ervaring, vele mensen die bijvoorbeeld niet in het minst een bestuurstaak in het H.V. ambiëren maar wel bereid blijken bepaalde programma's te verzorgen, het H.V. te vertegenwoordigen in een openbaar of privaat-lichaam, aan zieken of bejaardenbezoek te doen mits dit op niveau staat en goed gecoached wordt.

Een gemeenschap die enige omvang heeft zou niet moeten volstaan met de z.g. maandelijkse bijeenkomsten maar tot een veelzijdiger programma dienen te komen dat rekening houdt met de verschillen in de motieven en houdingen welke ik al schetste en met verschillen t.a.v. leeftijdsgroep, belangstelling en kwaliteiten.

Een goede inventarisatie van het ledenbestand kan hierbij van grote waarde zijn; ik geef hierbij direct toe dat het verkrijgen van een dergelijk inzicht niet gemakkelijk is en om huisbezoekers vraagt die er weer niet zijn, etc. etc.

Het is niet de bedoeling van mijn opmerkingen dat u het met mij eens bent; integendeel, wel wilde ik u opwekken te gaan nadenken over plaats en taak, over de funktie van het Verbond in de samenleving en naar de leden toe.

Wel hoop ik dat u onderschrijft dat er visie moet zijn m.b.t. deze punten en dat er een zekere planning moet zijn om iets daarvan in werkelijkheid om te zetten. Dit komt allemaal niet vanzelf aanwaaien maar vraagt onze eigen persoonlijke inzet, een voortdurend bezinnen op onze eigen rol en mogelijkheden; het vraagt om een planning op lange termijn en een werkprogramma dat door velen gedragen wordt.

Alleen met een behoorlijke visie lukt het ons om het Verbond die funktie te geven die zij moet vervullen en de mensen te vinden die dit mee willen dragen.

Het Verbond is volwassen geworden; humanisten zijn volwassen, zelfstandige mensen die als zodanig aangesproken willen worden.

Laten we er wat aan gaan doen.

G. Neervoort

EEN BOEKETJE OPMERKINGEN OVER EN UIT DE REGIONALE KADERCONFERENTIES VAN DE AFGELOPEN HERFST

Ditmaal geen RKC's in ons traditionele stamcafé, maar op een tweetal plaatsen diep in de provincie in de verwachting, dat deze letterlijke tegemoetkoming een gunstige invloed zou uitoefenen op het bezoek. Van een gunstige invloed hebben we overigens niet veel gemerkt: het totaal aantal bezoekers uit de gemeenschappen en gewesten was 10 % lager dan het bezoek aan de RKC's van de herfst 1965, alleen uit de noordelijke provincies was het bezoek groter. En 26 gemeenschappen hebben van deze goede gelegenheid tot communicatie in het geheel niet gebruik gemaakt. Wij weten er niet genoeg van om al deze absenties ook te kunnen vergeven.

Met het eerste agendapunt bewees Neervoort, wiens betoog u elders in dit blad in extenso vindt afgedrukt, dat de „droppings" van de aannemers uit het land er minstens even vervaarlijk kunnen uitzien als die van de

architecten uit het hemelse Utrecht. Vele aanwezigen betuigden hun instemming met de gedachten van Neervoort, een enkeling had ten aanzien van een enkel punt enige aarzeling, niemand was tegen. Wij hopen, dat dit bij nadere bestudering en bespreking in de gemeenschappen zo zal blijven en dat wij Neervoort nog eens een lange lijst van goede resultaten van zijn aansporingen zullen kunnen aanbieden.
Uit de nabespreking noteerden wij een bestelling van een pep-pil om het uithoudingsvermogen van bestuursleden te vergroten alsmede van een kalmeringspil voor een onbekwame enthousiasteling. Voorts werd een recept om excellerende non-conformisten te interesseren voor het H.V. en tenslotte bleek er behoefte aan een voorlichtingspakket voor nieuwe bestuursleden.

Vervolgens vroeg onze penningmeester de aandacht voor zijn „Treatise on the scarcity of money." Onze taak gaat onze huidige financiale draagkracht te boven, de werkgroep Jeugd- en Jongerenwerk heeft uitstekende plannen op tafel gelegd maar voor de uitvoering daarvan is onvoldoende geld beschikbaar, het op gang brengen van het humanistisch vormingsonderwijs kost geld, voor waardevolle plannen van de redacties van onze tijdschriften is er geen geld. Enzovoort, enzovoort. Wij zullen er onze leden voortdurend op moeten wijzen, dat een juiste toepassing van de contributieschaal onmisbaar is voor ons werk. Uit de vergadering werd er op gewezen, dat er naast de contributie-actie tevens veel meer aandacht zal moeten worden besteed aan de ledenwerving. Een belangrijk gegeven voor de beoordeling van het financieel beleid is nog, dat de recente aanstelling van onze direkteur geen extra belasting meebrengt voor de kas van het Verbond. De kosten hiervoor worden door een afzonderlijk, buiten het H.V. staand fonds gedragen, dat de benodigde gelden uitsluitend voor dit doel beschikbaar stelt.
Een nieuwe opzet van het komende congres werd met fraaie tabellen toegelicht door het D.B.-lid Bosselaar. Het ontspanningsgedeelte komt dit keer te vervallen. Sommigen vonden dat wel jammer. Ach, mensen, laten we eerlijk zijn: het was gewoonlijk het minst geslaagde deel van ons congresselijk samenzijn. De schrijver van deze regels is voorstander van een werkelijk inspirerend cultureel evenement op onze congressen. Laten wij hiernaar nog eens op zoek gaan voor volgende keren en er ditmaal alleen een werkcongres van maken. Daar is aanleiding genoeg toe! Een uitvoerige beschrijving van de gang van zaken op 15 en 16 april a.s. vindt u in het vorige nummer van Kader.

Bij de rondvraag vroeg een jeugdige speldjes-verzamelaar of een humanist zich niet herkenbaar zou mogen maken door zijn jas te tooien met een H.V.-insigne. Dat schijnt thans verboden te zijn en dit verbod kan alleen langs wettelijke weg worden opgeheven.
Er is natuurlijk nog veel meer gevraagd en gezegd op de RKC's van oktober en november 1966. Nuttige, uitvoerbare wenken en ook wel onuitvoerbare wensen. En heel veel in onderlinge gesprekken. Wij hebben reeds mensen ontmoet, die inspiratie hebben gevonden in deze levendige, gezellige en vruchtbare besprekingen.

J. de Leede

DE HUIDIGE POSITIE VAN HET VERBOND

Op een bijeenkomst van het kader heeft de heer J. C. Brandt Corstius een inleiding gehouden waarvan hieronder de punten volgen.

I Het doel van de bijeenkomst is het houden van intern beraad over de functie van het Verbond in de komende tijd.

II Aanleiding tot dit beraad is gelegen in de situatie waarin het Verbond thans verkeert, nu in Nederland het moderne humanisme een begrip is geworden en het H.V. een algemeen erkende en ingeschakelde organisatie.

III De mogelijkheid is niet denkbeeldig, dat we ons met dit resultaat tevreden stellen en ons tot routine-werkzaamheden gaan bepalen.

IV Een dergelijke houding zou het bestaansrecht van het H.V. in de kern aantasten. De aanwezigheid van het Verbond vindt haar rechtvaardiging uitsluitend in de bijdrage die het moderne humanisme kan leveren aan de fundering en motivering van respectievelijk de idee en de praktijk van het mede-mens zijn, welke idee en praktijk in de tegenwoordige wereldsamenleving onophoudelijk worden bedreigd en tegelijkertijd nieuwe en ongekende kansen hebben.

V Het moderne humanisme maakt deel uit van een wereld waarin de humaniteit wordt bedreigd door (partij) staats- en/of nationale ideologieën met de daarbij behorende schending van de persoonlijke vrijheid, discriminatie van personen en groepen en vervanging van de rede door het geweld. Zij wordt eveneens bedreigd door een reactie op dergelijke ideologieën en hun gevolgen, die tot uitdrukking komt in de afwijzing van iedere vorm van geestelijke beweging en -organisatie, en in een geestelijk defaitisme dat de humaniteit een verloren zaak acht.

VI Het moderne humanisme maakt deel uit van een wereld waarin grote geestelijke bewegingen als het christendom en het marxisme veranderingen te zien geven die juist uit humanistisch oogpunt belangrijk zijn. In de roomskatholieke en protestantse kerken zijn ontwikkelingen in gang gezet waarvan hoofdkenmerken zijn dat de menselijke solidariteit zingeving en maatstaf is van het geloof, en de geloofsleer individueel kan worden geïnterpreteerd. In het (Europese) marxisme ontwaakt belangstelling voor het humanisme, t.w. voor het vraagstuk van de eerbiediging van de persoonlijkheid.

VII Deze veranderingen in het geestelijk leven brengen o.a. met zich mee een bezinning op de grondslagen van verscheidene traditionele organisatievormen op geestelijk en cultureel terrein, en de bereidheid tot een nieuwe interpretatie van de maatschappelijke toepassing der beginselen. Dit vraagt een orgineel, scheppend denken, dat de kracht opbrengt vertrouwde vormen prijs te geven en oude voorstellingen te herzien, dat de verbeelding heeft om zich nieuwe mogelijkheden voor te stellen en de moed hun verwerkelijking aan te durven.

Van het moderne humanisme, dat vrijwel geen institutionele tradities heeft, maar wel vanouds vertrouwde houdingen ten opzichte van kerken en (partij)staats- en nationale ideologieën, zullen kracht, verbeelding en moed worden gevraagd, als het zich tot taak stelt in deze veranderende situatie zijn bijdrage te leveren aan het grote humaniseringsproces van onze tijd.

VIII Die bijdrage kan o.a. zijn het stimuleren van en vorm geven aan het streven de humaniteit tot grondslag te maken van instellingen op algemeen geestelijk en cultureel gebied, zoals school, radio, t.v., de vakvereniging, e.d. en zodoende de ontzuiling te bevorderen, de geestelijke neutraliteit te bestrijden.

IX Het moderne humanisme maakt tevens deel uit van een wereld waarin de techniek meer dan ooit mogelijkheden biedt van een menswaardig bestaan. Hun verwerkelijking stelt een aantal menselijke problemen aan de orde — o.a. de kansen voor de enkeling in een volle, onoverzichtelijke, geautomatiseerde maatschappij; de verhouding rijke/arme landen; het leven in de stad; de welvaartsorde; het individuele isolement; de verveling — wier oplossing een taak is, die het moderne humanisme toevalt.

X In de komende jaren zal het geestelijk leven zich steeds bewuster gaan richten op de grote vraagstukken van de praktijk der medemenselijkheid. In een dergelijk geestelijk klimaat zal het H.V. meer dan voorheen het geval is geweest de mogelijkheid hebben te doen wat het meent dat gedaan moet worden, t.w. de openbare meningsvorming over idee en praktijk van de menselijke solidariteit bevorderen door zijnerzijds, de daad bij het woord voegend, perspectieven te openen op een wereld waarin de humaniteit het denken inspireert, het handelen motiveert.

J. C. Brandt Corstius

JONGERENBERAAD

Op zaterdag, 22 oktober 1966 namen 39 personen deel aan een jongerenberaad in het Erasmushuis te Utrecht, dat was belegd door de werkgroep Jeugd en Jongeren van het Humanistisch Verbond. Uit 16 plaatsen in het land (13 gemeenschappen) waren voor het merendeel jonge mensen naar Utrecht gekomen om met de op één na voltallige werkgroep, de redactie van het jongerenbulletin en enkele anderen van gedachten te wisselen over de verschillende problemen rond het jeugd- en jongerenwerk.
In de ochtendzitting stond het werkplan ter discussie, dat door de werkgroep was opgesteld en de instemming had gekregen van het hoofdbestuur. Om te beginnen waren er enkele punten uit het werkplan gelicht, zoals „de uitgangspunten", „contactpersonen", „conferenties en beraad" en „werk- en studiegroepen".

De uitgangspunten konden over het algemeen wel aanvaard worden, alhoewel er vragen rezen. O.m. de vraag wat er onder „veelvormigheid" verstaan werd. Uiteengezet werd, dat in het huidige werk drie typen jongerenwerk te onderscheiden zijn, t.w. de groepen met een hechte organisatie en een bestuur, de informele groepen die door jongeren zelf opgezet worden en jongerenwerk, dat begonnen wordt door gemeenschappen van het Verbond. Binnen dit soort groepen komt dan nog weer een veelheid van activiteiten voor. Nu is er geen streven om qua organisatie noch qua activiteiten een voorkeur uit te spreken, maar ze in alle veelvormigheid te laten bestaan.

Ook de leeftijd was een punt. Een van de deelnemers vroeg zich af of een breekpunt niet eerder bij het huwelijk lag. Van de zijde van de werkgroep werd de leeftijdsgrens gemotiveerd door er op te wijzen, dat 26 jaar als een soort breekpunt is gezien. In de praktijk kan een huwelijk heel vaak een breekpunt zijn, maar om te kunnen werken moest een leeftijd gesteld worden. Overigens is deze leeftijd alleen maar om de gedachte te bepalen en zeker kunnen iets oudere deelnemers als leidinggevenden optreden. Het werk met boven 26-jarigen kan beter jong-volwassenenwerk genoemd worden. Daarover valt ook het nodige te zeggen, maar ligt buiten de competentie van de werkgroep jeugd- en jongeren.

Onder een contactpersoon, het volgende punt uit het werkplan dat aan de orde kwam, wordt iemand verstaan die vanuit het gemeenschapsbestuur relaties onderhoudt met het jongerenwerk in en om het Verbond. Het is dan ook zeer wenselijk dat ieder gemeenschapsbestuur een speciaal bestuurslid hiermee belast. Men vroeg zich af of het geen aanbeveling verdiende, dat er vanuit de jongerengroep een contactfiguur naar de gemeenschap of de federatie toe zou zijn en omgekeerd vanuit het gemeenschaps- of federatiebestuur uit naar de jongerengroep toe. Ook vond men het een vraag of het niet beter een commissie kan zijn, die zich met het jongerenwerk bezig houdt. Bevestigd werd, dat daar waar het mogelijk is wederzijdse vertegenwoordiging en commissies aan te bevelen zijn, maar dat dit niet in het werkplan was opgenomen als te ambitieus. Niet vergeten mag worden, dat in de op deze dag vertegenwoordigde plaatsen reeds jongerenwerk is of er althans plannen in die richting zijn. Gemeenschappen, die in het geheel nog niet begonnen zijn, mogen niet afgeschrikt worden met een commissie of meerdere mensen, die zich er mee bezig moeten gaan houden. Elke gemeenschap kampt met een gebrek aan geschikte mensen voor het vele werk, zoals geestelijke verzorging, vormingsonderwijs, ziekenbezoek e.d., dat gedaan moet worden.

Een van de leden van de werkgroep vroeg zich in dit verband af hoe het eigenlijk moest met het contact tussen de jongerengroepen in het land en de landelijke werkgroep. Zou het niet mogelijk zijn, dat de groepen van tijd tot tijd een berichtje zenden aan het secretariaat van de landelijke werkgroep? Om te kunnen werken is het noodzakelijk om te weten wat er in het land gebeurt, hoe het gaat e.d. Op deze wijze kunnen de ervaringen ook worden uitgewisseld. Hiertegen rezen nog al wat bezwaren. Vooral was men er tegen gekant dat er een teveel aan organisatie komt terwijl er eigenlijk niets is. Een minimum aan organisatie is noodzakelijk, zeker voor de communicatie tussen de plaatselijke groepen en

de landelijke werkgroep, wil deze werkgroep naar behoren kunnen functioneren. Aangekondigd werd een enquête die elk kwartaal herhaald zal worden met uitzondering van het zomerseizoen: drie maal per jaar. Dit is de meest eenvoudige weg om systematisch aan de benodigde gegevens te komen. Hopelijk wil iedereen aan deze minimale bezigheid zijn medewerking verlenen.

Naar aanleiding van het punt „conferentie en beraad" bleek duidelijk dat de werkgroep enkele stappen vooruit is op de meeste plaatselijke groepen. Enkele vertegenwoordigers betwijfelden of hun groep een dergelijke organisatie wel aan kan, terwijl bij anderen het bezwaar leefde dat er weer georganiseerd moet worden. Eigenlijk zouden we ons nader dienen te beraden over de inhoud, over wat ons doel nu eigenlijk is. Nadrukkelijk werd er vanuit de werkgroep op gewezen dat dit punt ruimschoots aan de orde is geweest in het voorjaar. Toch zullen de verschillende punten nader in de werkgroep bekeken zullen worden. Gedacht is hierbij aan werving, tot wie wij ons richten, het lidmaatschap e.d.

Ten aanzien van een voorjaarsjongerenconferentie werd afgesproken dit in samenwerking met HJG-A'dam te doen, daar deze reeds besloten had tot iets dergelijks. Het zal een weekend worden en wel op 29 en 30 april. Nadere inhoud geven aan het thema zoals voorgesteld in het werkplan (Ontwikkelingsgang van het Humanisme) zal door de werkgroep en de A'damse HJG geschieden. Wel werd er op aangedrongen ook door een of meer buitenstaanders hierover hun licht te laten schijnen.

In tegenstelling met hetgeen de agenda vermeldde, begon de middagzitting met „berichten uit de groepen". Elk der aanwzigen vertelde hoe zijn groep er voor stond: over activiteiten, belangstelling, contacten met andere groepen, de verhouding tot het gemeenschapsbestuur e.d. De leeftijden en daarmee samenhangend de activiteiten mogen verschillen met de gemiddelde H.V.-gemeenschap: qua belangstelling, intensiteit van het groepsleven e.d. vertonen de jongerengroepen een even rijke verscheidenheid.

Veruit het belangrijkste onderwerp wat daarna aan de orde kwam, was het samengaan met Belgen in de redactie van een jongerentijdschrift.

Er werden vele argumenten pro en contra ter tafel gebracht. Tijdens de discussies bleek wel waardering te bestaan voor de tot nu toe verschenen aflevering van het Nederlandse nog naamloze tijdschriftje, waarvan men voortzetting zeer op prijs zou stellen. Hierbij klonk ook wel door dat men op niet al te veel medewerking uit het land behoefde te rekenen, alhoewel sommigen ook toezeggingen deden. Uiteindelijke peiling over een Belgisch-Nederlands tijdschrift leverde ca. 45 % voor en hetzelfde percentage tegen op. Tien procent meende zich hierover geen oordeel te kunnen aanmatigen. De voorzitter zegde toe dat de werkgroep zich n.a.v. de gemaakte opmerkingen nader zal beraden over het aan het Hoofdbestuur uit te brengen advies.

De voorzitter besloot de bijeenkomst met de constatering dat het nuttig is geweest om over en weer van gedachten te wisselen.

M. W. Verduijn.

Gesprekshandleiding bij het congrestema:

PLAATS en TAAK van het HUMANISTISCH VERBOND in de NEDERLANDSE SAMENLEVING.

1 Welke reacties roepen het preadvies van Spigt en de commentaren van Kooy en Neervoort tesamen bij u op? (Deze eerste vraag is bedoeld als een eerste inventarisatie van vragen en meningen. De uitgesproken reacties kunt u vervolgens een plaats geven bij de systematische bespreking van de gehele stof aan de hand van de volgende vragen).

2 Ervaart u ook vertikale communicatiestoornissen binnen het H.V.? Zoja, geef enige voorbeelden.

3 Hebt u voorstellen tot verandering van de werkwijze van het bestuur van uw gemeenschap? Zoja, welke?

4 Indien we als beleidsmogelijkheden van het werk van het H.V. onderscheiden tussen: „veel praktisch werk" versus „bezinningscentrum", voor welke koers kiest u dan en waarom?

5 Bent u het eens met de stelling van Spigt, dat humanisten persoonlijk als zodanig herkenbaar moeten zijn in de Nederlandse samenleving? Waarom?

6 Zijn er ook andere groepen, waarvan de leden persoonlijk als zodanig herkenbaar zijn en waaraan herkent u zulke mensen dan?

7a. Aan welke uitingen zou een humanist herkenbaar moeten of kunnen zijn?

b. Denkt u, dat er 150.000 van zulke humanisten in Nederland te vinden zijn?

8 Kooy stelt, dat de kern van het humanisme ligt in ons geloof in de noodzaak tegenover *iedere* medemens te moeten handelen, zoals wij zouden willen, dat hij tegenover ons handelde.
Bent u van mening, dat hiermede inderdaad de kerngedachte van het moderne humanisme is geformuleerd? Waarom wel of niet?

9a. Geef een opsomming van de werkzaamheden, die het H.V. *op landelijk* niveau volgens u zou moeten uitvoeren. (Inclusief de werkzaamheden, die thans reeds worden uitgevoerd).

b. Plaats het onder a. gevonden geheel van taken in een volgorde van belangrijkheid.

10 Wat is uw mening over de stelling van Neervoort, volgens welke wij dienen te streven naar confrontatie van onze zienswijze met het maatschappelijk gebeuren rondom ons heen?

11 Deze confrontatie kan in principe op twee verschillende manieren tot uitvoering worden gebracht:

a. door het uitoefenen van kritiek op alle gebeurtenissen, waar de door ons voorgestane waarden worden geschonken. Aldus zouden wij functioneren als een humanistisch publiek *geweten.*

b. door *participatie,* d.w.z. meedoen aan veel maatschappelijke activiteiten en aldus van binnenuit invloed uitoefenen.

Wat zijn de voor- en nadelen van beide methoden en waar geeft u tenslotte de voorkeur aan?

12a. Welke maatschappelijke, geestelijke, esociale, sociaal-hygiënisch en culturele werkzaamheden *in uw eigen woonplaats* komen naar uw mening in aanmerking voor participatie door humanisten?

b. Plaats de onder a. gevonden taken in een volgorde van belangrijkheid.

13 Maak eveneens een lijst van de interne taken van uw gemeenschap en plaats ook die in een volgorde van belangrijkheid.

14 Het preadvies en de commentaren zijn geschreven ten behoeve van het congresthema: „Plaats en taak van het H.V. in de Ned. samenleving" Kunt u over dit onderwerp nog andere punten noemen, waarop in bovengenoemde stukken nog niet de aandacht is gevestigd?

Het verdient aanbeveling van elk gesprek over dit onderwerp in telegramstijl een korte samenvatting te maken en deze samenvattingen mede te geven aan uw congresdelegatie.

Wie, na de stukken in In en Om ook bovenstaande vragen tot zich heeft laten doordringen, mòet wel een diepe zucht slaken. En dat zal dan geen zucht van verlichting zijn. Wij maken het ons op het komende congres inderdaad niet gemakkelijk. U mag daarbij wel aan ons de eis stellen, dat wij pogen met bovenstaande vragen grondig in de stof door te dringen *zonder* dat wij omgekeerd aan u de eis mogen stellen, dat u met pasklare antwoorden op al deze vragen naar het congres komt.
Wij vragen echter wel aan alle gemeenschappen te helpen meedenken en meediskussiëren opdat wij op het komende congres in een diepgaand gezamenlijk beraad wegen vinden voor een ontplooiing van het humanisme in Nederland, die in overeenstemming is met onze verantwoordelijkheid voor het creëren van een leefbare wereld.

december 1966 J. de Leede

Van het vorige nummer van Kader (1966, no 4) zijn helaas door de drukker te weinig exemplaren afgeleverd, waardoor wij in het geheel niet meer aan toch altijd voorkomende navraag kunnen voldoen. Indien er nog ergens één of meer ongebruikte exemplaren van dit nummer liggen, wilt u die dan spoedig terugzenden aan het Centraal Bureau?

BLOEMLEZING UIT KADER

In de afgelopen jaren zijn er in dit blad een aantal artikelen verschenen, die, zonder dat ze nu direct eeuwigheidswaarde hebben, toch wel verdienen af en toe eens te worden herlezen. Nu zal niet ieder ontvanger van „Kader" dit blad bewaren, we hebben meestal al genoeg papier in huis. Vandaar dat het dagelijks bestuur ondergetekende heeft opgedragen om de jaargangen van 1958 tot 1965 eens door te bladeren en een bundel samen te stellen.

Dat is inmiddels gebeurd en zo verscheen er dezer dagen een bloemlezing uit de genoemde jaargangen. De verzameling telt 86 pagina's en is op het Centraal Bureau vervaardigd. Omdat er een aanzienlijke hoeveelheid tijd en kosten is gaan inzitten, is het nodig de zelfkostende prijs van *f* 2.50 in rekening te brengen, hetgeen voor geen enkele gemeenschap een bezwaar hoeft te zijn. Want we moeten er nu iets mee gaan doen.

Bij de samenstelling heb ik vooral gedacht aan al diegenen, die de laatste jaren een plaats als medewerker in ons Verbond zijn gaan innemen, bestuurders, leiders van gespreksgroepen, vormingsleiders of leden van een werkgroep voor het vormingsonderwijs. Men zal er geen artikelen over de geestelijke verzorging in aantreffen, omdat een aparte bundel over dit onderwerp wordt voorbereid. Wat nu ook weer niet wil zeggen, dat zij die in deze sector van ons werk hun bijdrage leveren, aan de thans verschenen bloemlezing niets zouden hebben. Integendeel, ik meen dat ter verbetering van de communicatie en het begrip voor wat we met elkaar aan het doen zijn, bijzonder nuttig is als we kennis nemen van activiteiten, die anderen verrichten.

Vandaar dan ook, dat ik ieder bestuur zou willen aanbevelen, eens om zich heen te kijken wie deze bundel zou moeten hebben en dan een aantal te bestellen. De oplaag is niet zo groot, zodat het verstandig zal zijn niet te lang te wachten.

Tenslotte nog een persoonlijke opmerking. De keuze was niet willekeurig, ik heb er naar gestreefd alleen die artikelen op te nemen, waarbij ik van mening was dat ze ons ook nu nog bij ons werk kunnen helpen. Maar het kan best zijn, of liever dat is wel zeker, dat een andere samensteller het accent anders zou leggen. Wie de bundel doorkijkt en zich afvraagt, waarom nu juist *dit* artikel en niet een ander is opgenomen, moet dat dan maar eens schrijven. Bij een volgende uitgave zou daarmee dan rekening gehouden kunnen worden.

Polet

NOTEERT U DIT EVEN?

Congres 1967

In het vorige nummer beloofden we het schema voor de indiening van voorstellen en de amendementen hierop nog eens te zullen afdrukken. Omdat de verschijning van dit nummer later is dan de bedoeling was, werd aan alle besturen het schema reeds per circulaire toegezonden en daarmee vervalt de noodzaak er hier nog eens op terug te komen.

Jaarverslagen

Nu de besturen weer bezig zijn de verslagen over 1966 samen te stellen, verzoeken wij nog eens de aanwijzingen na te lezen, die in het jan.-febr. 1966-nummer hierover verschenen. U vindt ze op pag. 13.

Meer aandacht voor de ledenwerving

In de loop van de maand januari zal aan alle gemeenschappen en gewesten een nieuwe *werkmap voor informanten* worden toegezonden. Het is de bedoeling, dat deze werkmap in alle besturen zal worden besproken en vervolgens in de praktijk zal worden gebruikt om veel nieuwe leden en belangstellenden te winnen.
In vervolg hierop zullen geregeld gewestelijke werkbesprekingen voor informanten worden gehouden.

Spreken in het openbaar

is een kunst, die in het Verbondsleven dikwijls wordt beoefend. Voor wie zijn of haar vaardigheid op dit gebied nog wat wil verhogen is er in de Prisma-reeks een goed boekje verschenen onder de titel: „De praktijk van de welsprekendheid", geschreven door de heer P. Faber, een ervaren deskundige op dit terrein.
Prijs *f* 1,75. Aanbevolen.

Literaire kringen

Het heeft ons altijd verbaasd, dat er in het H.V. zo bijzonder weinig literaire leeskringen of gespreksgroepen worden gevonden. Het lijkt ons, dat er stellig een publiek is, dat hiervoor belangstelling heeft. Nodig is natuurlijk een goede leiding, waarbij wij met name denken aan leraren nederlands. Een uitstekende beschrijving van de werkwijze van een dergelijke kring is te vinden in het artikel van drs. R. Roels, „De literatuurkring — een methode van vorming door middel van de letterkunde" in het tijdschrift „Volksopvoeding", jaargang 1966 no 3, uitgave Wolters — Groningen.

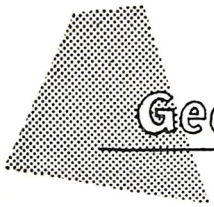

Geestelijke Verzorging

28 „HOE KAN IK NU BESLISSEN?"

„Later" — een illusie.

„Nu kan ik het nog wel dragen, maar ik moet me niet voorstellen, hoe we onze oude dag zullen doorbrengen: Hij altijd maar zwijgend of slapend — en ik hunkerend, naar weerwerk".
Zij noemt het als reden, waarom ze tobt en piekert over weggaan. Dus nu al scheiden, omdat u het later niet meer aan zoudt kunnen?
De vrouw glimlacht en begrijpt, hoe onreëel dit is. Misschien zijn op je „oude dag" de rollen wel omgekeerd, of heb je inmiddels een vriend of vriendin met wie je honderduit kunt praten of alles loopt nog heel anders, zodat 't hele probleem niet meer bestaat.

„Nee, 't gaat om het heden. Dat ik over de toekomst praat, komt eigenlijk door het probleem van nu. Nú is het zo, dat ik met anderen beter kan praten dan met hem. En dat geestelijk contact vind ik juist het belangrijkste. Daarom ga ik over m'n laatste levensjaren praten. Als een soort symbool van 't hoogste, van voleinding. Mislukt dàt, dan is alles voor niets geweest".
Terwijl ze zich uitspreekt — natuurlijk niet in één gesprek — begint het inzicht te schemeren, wat een misleiding het is, juist „het hoogste", „de voltooiing" in gedachten naar het einde te verplaatsen. Juist zó loop je de kans, het eigenlijke steeds maar uit te stellen — tot je beste jaren voorbij zijn. Tot het heden voorbij is. Het eigenlijke, dat moet eerst, dat moet altijd nu.

„Nu" — een ontsteltenis.

„Maar zou ik dan nu al moeten weggaan? Dat kan ik niet, dat wil ik niet. Nu begrijp ik, waarom ik over m'n oude dag ging praten. Als ik me nù confronteer met m'n diepste verlangen — dan kom ik voor consequenties die ik niet aankan."
Ja, dat is een schok, een ontzetting. Uzelf te ontdekken eer u 't wist en zoals u het niet gewild had. Maar het kan een bevrijding worden tegelijk:
Weten wie u bent. Eindelijk iets uit te spreken, waarvan u steeds hebt gedacht dat het verboden was. En nu mag het gezegd worden. Nu moet het zelfs. Het wordt erkend als het meest eigene.
„Maar hoe dan verder? Ik heb mezelf bekend, dat ik niet gelukkig ben bij m'n man. En hem verlaten kan ik ook niet. Ik weet niet wat er van

hem worden zou. We hebben zoveel samen beleefd. Eigenlijk houd ik toch van hem ook. Wat gek, dat ik dat nu zeg, nu ik de verwijdering pas helemaal heb durven erkennen!"

„Beslissen" — niet geforceerd.

Daarop is een volgende fase in de gesprekken begonnen: Waarom een beslissing forceren? Kan het niet zijn, dat ik met deze gespletenheid, in deze spanning, nog jaren leven moet, misschien wel voor altijd? Maar in ieder geval nu: „Ik heb met mijn man geen contact" en tegelijk „Ik wil hem (nog?) niet verlaten."
Het zou kunnen zijn, dat uw eindelijke eerlijkheid ook voor hem een bevrijding betekent, en zelfs een afscheid. 't Kan ook zo worden, dat via een pijnlijke openbaring van afstand en eenzaamheid, — u samen tot een herziening komt, in wederzijds grotere zelfstandigheid.
Dit zijn maar enkele mogelijkheden van de vele. De uitkomst is niet te voorzien. „Dat is juist wat ik niet heb aangedurfd. Daarom verschoof ik eerst het pijnlijke punt naar onze oude dag. Als ik zou inzien, dat het eigenlijke hier en nu al is, dacht ik meteen dat ik op korte termijn beslissen moest. Nu besef ik, dat ook dat niet kan. En zelfs dat het niet hoeft."

„Overzien" — Neen: Aanvaarden.

Deze vrouw is gaan leven met de werkelijkheid. En dat is waar een raadsman soms bij helpen kan: Te aanvaarden dat een „oplossing" niet vereist is, voordat het leven zelf haar wijst.
Want dit is wat telkens weer mensen tot wanhoop drijft: „Er moèt iets gebeuren — en ik kan toch niet overzien wat het beste is".
Iemand kan het niet overzien, omdat hij de eigenlijke pijn nog niet heeft durven erkennen. Wanneer hij die eenmaal erkent — dan hoeft hij geen beslissing te forceren en ook niets meer te overzien. Hij leeft met het leven nu. De toekomst kan groeien vanuit eerlijkheid. Vanuit niet — voorzien.

Kruyswijk

UITBREIDING VAN DE MOGELIJKHEID TOT OPLEIDING VAN DOCENTEN

Zijn er voldoende docenten beschikbaar als binnenkort de Mammoetwet in werking gaat treden en wij gelegenheid krijgen op vele scholen humanistisch vormingsonderwijs te geven?

Het behoort tot de taak van de Alg. Commissie Geestelijke Vorming (ACGV) aan bovenstaande vraag af en toe aandacht te besteden. Dat is ook in het voorjaar van 1966 weer eens gebeurd en het antwoord bleek aanleiding te geven tot ongerustheid. Zeker, aan het Humanistisch Opleidings-Instituut wordt reeds enige jaren hard gestudeerd, maar het aantal cursisten bedraagt niet meer dan enige tientallen terwijl we straks op honderden scholen humanistisch vormingsonderwijs zullen moeten gaan geven.

Bij het verkennen van de mogelijkheden tot uitbreiding van het opleidingswerk kwamen wij al spoedig tot de ontdekking, dat wij geen mensen en middelen hebben op verschillende plaatsen van het land dependances van het H.O.I. te vestigen. Wij moesten naar een eenvoudiger methode zoeken en hebben daarbij aangeknoopt bij de methodiek van het schriftelijk onderwijs, waarbij wij ons gesteund voelden door het feit, dat er jaarlijks in ons land vele tienduizenden mensen schriftelijk studeren.

Zo zijn wij gekomen tot een opleidingsmogelijkheid, die in hoofdzaak bestaat uit het bestuderen van een zorgvuldig samengestelde literatuurlijst, aangevuld met een aantal bijeenkomsten. De literatuurlijst bestaat uit een tweetal studie-opdrachten, studie-opdracht I is voldoende voor het geven van hvo zij het l.o., het u.l.o. en het n.o., voor het m.o. is tevens studie-opdracht II noodzakelijk. Ook hier dus een differentiatie, die bij het onderwijs gebruikelijk is. De — in de regel maandelijkse — bijeenkomsten zullen beginnen met een vijftal lessen en daarna overgaan in studie-besprekingen. De cursusgroepen zullen uit minstens tien personen moeten bestaan, die plaatselijk of streeksgewijs bijeenkomen. Voorts is het dringend gewenst, dat plaatselijk bij elke groep een studieleider wordt gezocht.
Het spreekt vanzelf, dat het noodzakelijk is, dat er ook landelijk voor dit gehele project een studieleider beschikbaar wordt gesteld. Er wordt gezocht naar een oplossing voor dit probleem, intussen zullen wij trachten met de beschikbare krachten zoveel mogelijk behulpzaam te zijn.

Teneinde deze opleidingsmogelijkheid te realiseren zullen de gemeenschappen op zoek moeten gaan naar cursisten, die geschikt zijn voor het geven van hvo, welke kwaliteit in eerste instantie moet worden beoordeeld door het gemeenschapsbestuur. Afhankelijk van het aantal aanmeldingen zullen plaatselijk of gewestelijk cursusgroepen kunnen worden gevormd. Tegen de tijd, dat u zover bent verdient het aanbeveling, dat u zich in verbinding stelt met de A.C.G.V. p/a Centraal Bureau.

Ook deze werkwijze brengt kosten met zich mede, kosten voor studieboeken, zaalhuur, reiskosten, eventuele docenten en de medewerking van landelijke functionarissen. Wij stellen ons voor, dat deze kosten als volgt kunnen worden verdeeld: de studieboeken dienen te worden betaald door de cursisten zelf; zaalhuur, reiskosten en docenten komen voor rekening van de gemeenschappen en gewesten en de kosten van de landelijke medewerking worden gedragen door het hoofdbestuur.
Deze opleiding staat niet gelijk met die van het H.O.I. Daarom zullen de mensen, die de hier beschreven opleiding volgen, in eerste instantie worden benoemd tot *voorlopig* docent hvo. Als vervolgens blijkt, dat zij deze taak in de praktijk op een bevredigende wijze vervullen, kunnen zij na enkele jaren een definitieve benoeming krijgen.
Belangstellenden kunnen een exemplaar van de „Studiehandleiding voor voorlopige vormingsleiders voor het hvo" aanvragen bij de ACGV.
Wij zullen het wel met elkaar eens zijn, dat het dringend noodzakelijk is, dat wij de opleiding van enige honderden vormingsleiders voor het hvo in het gehele land met spoed ter hand nemen. De vraag is alleen of in alle gemeenschappen en gewesten de energie kan worden vrijgemaakt om deze zaak praktisch uit te voeren. Misschien kunt u die energie vinden als u eens rustig nadenkt over de betekenis van de confrontatie van de jeugd met het humanisme.

J. de Leede